

КОЛЕКЦІЇ ОДНОРІЧНИХ БОБОВИХ КУЛЬТУР В ІНСТИТУТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

COLLECTIONS OF ANNUAL LEGUMES CROPS IN THE INSTITUTE OF AGRICULTURE OF CARPATHIAN REGION

М.С.Галан

M. S. Halan

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

Institute of Agriculture of Carpathian region of NAAS

e-mail: 231252@ ukr.net

*Інститут сільського господарства Карпатського регіону проводить роботу по формуванню і збереженню колекцій генетических ресурсів зернобобових культур - вики (168 образців), люпина (115), бобов (319), фасолі (429). Триба викових *Viciae* (Adans.) вродн в таксономическом плане представлена 10 видами, которые принадлежат к родам *Faba* Mill (бобы конские), *Bona* Medik. (вика нарбонская), *Vicia* L. (вика, горошек), *Ervum* L. (чечевичка виковая). Коллекция люпина сформирована образцами люпина желтого (*Lupinus luteus* L.), белого (*L. albus* L.), узколистного (*L. angustifolius* L.) и многолетнего (*L. polyphyllus* Lindl.). Коллекция фасоли состоит из образцов фасоли обыкновенной (*Phaseolus vulgaris* Savi.) и многоцветковой (*Ph. multiflorus* Willd.). Эти коллекции характеризуются генетическим разнообразием, содержат источники широкого спектра хозяйственно-ценных признаков для использования в научных и селекционных программах.*

*Institute of Agriculture of the Carpathian region is working on the formation and maintain of genetic resources collections of legumes – vech (168 samples), lupine (115), Faba bean (319), Phaseolus beans (429). The tribe *Viciae* (Adans.) Bronn in taxonomic terms is represented by 10 species which belong to the genera *Faba* Mill (faba beans), *Bona* Medik. (Narbonne vech), *Vicia* L. (vetch), *Ervum* L. (lentils vech). Collection of lupine is formed of the samples of lupine yellow (*Lupinus luteus* L.), white (*L. albus* L.), narrow-leaved (*L. angustifolius* L.) and perennial (*L. polyphyllus* Lindl.). The *Phaseolus* collection consists of samples of beans common (*Phaseolus vulgaris* Savi.) and multiflorous (*Ph. Multiflorus* Willd.). These collections are characterized by genetic diversity, contain a sources of wide range of economically valuable traits for use in research and breeding programs.*

Цінність видів однорічних бобових культур як важливого джерела рослинного білка загальноновизнана. Залежно від виду рослин, вміст білка в насінні коливається від 20 до 50 %, в сухій зеленій масі від 9 до 29 %, що забезпечує отримання дешевого і якісного білка та використання як у харчовій промисловості, так і для кормових цілей (фураж, силос, сіно, трав'яна мука, зелений корм, комбікорм, білкові добавки та ін.). Унікальна здатність бобових фіксувати молекулярний азот повітря дозволяє економити мінеральні азотні добрива та підвищувати родючість ґрунту.

Незважаючи на численні позитивні властивості багатьох зазначених видів, площі їх посіву залишаються незначними, зокрема в Україні в 2013 р. вони займали лише 283,3 тис. га, що становить 1,7 % у групі зернових і зернобобових культур.

Підвищення конкурентоспроможності цієї групи культур можливе за рахунок селекції нових сортів, які, крім високого і стабіль-

ного потенціалу врожайності, мають характеризуватися стійкістю до хвороб та шкідників, поліпшеною якістю зерна, пристосованістю до механізованої технології вирощування, високим потенціалом симбіотичної азотфіксації.

Безсумнівно, селекційну роботу слід проводити шляхом залучення до селекційного процесу нових джерел цінних ознак, широко представлених у природному різноманітті видів і популяцій цієї групи бобових культур.

Інститут сільського господарства Карпатського регіону як складова частина Системи генетичних ресурсів рослин України проводить роботу з формування і збереження колекцій генетичних ресурсів вики, люпину, бобів, квасолі. Станом на 1.01.1016 р. колекція цих видів культур складає 1031 зразок, в тому числі вики – 168, люпину – 115, бобів -319, квасолі – 429 зразків і складається з селекційних, місцевих сортів і форм, селекційних і генетичних ліній, диких співродичів.

Генетичні ресурси колекції триби викових *Viciae* (Adans.) Bronn в таксономічному плані представлені 10 видами, які належать до родів *Faba* Mill (боби кінські), *Vona Medik.* (вика нарбонська), *Vicia* L. (вика, горошок), *Ervum* L. (сочевичка викова). Колекція люпину сформована зразками видів люпину жовтого (*Lupinus luteus* L.), люпину білого (*Lupinus albus* L.), люпину вузьколистого (*Lupinus angustifolius* L.) та люпину багаторічного (*Lupinus polyphyllus* Lindl.). Колекція квасолі складається з зразків видів квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* Savi.) та квасолі багатоквіткової (*Phaseolus multiflorius* Wild.).

Створені в Інституті сільського господарства Карпатського регіону НААН колекції характеризуються генетичним різноманіттям, представлені широким спектром джерел господарсько - цінних ознак для використання в наукових і селекційних програмах.